

Vasten met Ester

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e Schriftlezing: Esther 4: 15 - 5: 14

2^e Schriftlezing: Lucas 5: 27-35

Inleiding

In het verhaal van Esther worden er grote feestmalen aangericht en exclusieve etentjes georganiseerd, maar er wordt ook intensief gevast. Ruim twee weken voor het begin van de veertigdagentijd (vastentijd) lezen we over dit vasten als een manier van concentreren en van loslaten, iets dat in gezamenlijkheid gebeurt. Ook de evangelielezing gaat hierover.

Gemeente van Jezus Christus,

Er wordt in het boek Ester over heel wat feestmalen verteld. Tien in totaal. Het begint met die twee protserige feesten van koning Ahasveros, waarin hij voor de hooggeplaatsten in zijn rijk dagen achtereen al zijn rijkdommen tentoonspreidt en er ongelimiteerd gedronken wordt. Dan het feest dat koningin Vasti voor de vrouwen in de burcht aanricht en dat zo fataal voor haar afloopt. Vervolgens het feestmaal dat Het Feest van Ester wordt genoemd, ter ere van haar verheffing tot koningin.

Dan volgen er twee kleinschalige feestjes, intieme dineetjes die Ester aanricht voor koning Ahasveros en zijn raadsman Haman. Deze twee intieme feestjes luiden een ommekeer in in het lot van de Joden. De feestmalen die daarna worden aangericht, zijn vreugdefeesten van de Joden, omdat ze gespaard blijven. En vervolgens is er sprake van jaarlijks terugkerende feestmalen op het poerimfeest, om die blijde gebeurtenis te gedenken.

Tussen al dat vrolijke eten en drinken in, voorafgaand aan de twee dineetjes van Ester, gaat het over vasten. Niet zomaar wat matigen. Drie dagen lang niet eten en drinken, in grote ernst. Een schriller contrast tussen die feesten en het vasten is haast niet denkbaar.

We merkten de vorige keer al op, toen we uit Ester lazen, dat in dit boek God helemaal niet ter sprake komt. De naam van God komt niet voor. God treedt niet handelend of sprekend op. Wordt ook niet expliciet aangesproken. Machteld van Woerden legde in haar preek een mogelijk verband tussen de betekenis van de naam Ester - 'ik ben verborgen' en die schijnbare afwezigheid van God. God lijkt verborgen. Toch zijn juist de hoofdstukken die we vandaag lezen van een hoog spiritueel gehalte. Ze gaan over geloven. Impliciet, maar toch overduidelijk. Vanwege dat vasten. En vanwege de vraag, de overweging die daar aan vooraf ging.

Als Mordechai aan Ester vraagt om naar de koning te gaan en hem om genade te smeken voor haar volk, dan wijst Ester hem op het gevaar dat ze daarmee loopt. Levensgevaar. Want ieder die ongevraagd naar de koning gaat, zonder ontboden te zijn, wordt ter dood gebracht. Tenzij de koning de bezoeker zijn gouden scepter toesteeft. In zijn reactie zet Mordechai dit levensgevaar naast het levensgevaar dat haar volk loopt en zij, als jodin, uiteindelijk ook. En dan geeft hij haar de overweging mee: *Wie weet ben je juist koningin geworden met het oog op een tijd als deze.* Die woorden komen aan.

Het betreft een levensvraag. 'Waartoe zijn wij op aarde?' Wat is de zin en het doel van je leven? *Waarom ben je hier, waarom ben je juist nú op déze plek?* Het is de cruciale vraag die ieder mens in zijn of haar leven te beantwoorden krijgt. Vaak meerdere malen in het leven.

Wat is je bestemming? Wie wil je zijn? Wie wil je worden en waartoe? Op zulke vragen moet je als mens allereerst zelf een antwoord vinden / geven. Maar wel ten overstaan van degenen met wie je je verbonden weet. En als je gelooft, ook ten overstaan van God. Misschien wel allereerst ten overstaan van God. Welke zin geef ik aan mijn leven? En welke zin ontvang ik in mijn leven?

'Wie weet' zegt Mordechai tegen Ester, 'ben je juist koningin geworden met het oog op een tijd als deze.'

Wie ben je, Ester? Waar ligt je verantwoordelijkheid? Wat is de waarde van je leven?

Nu komt het erop aan. Ester moet een keuze maken en ze kiest. Heel duidelijk weet ze dan wat er te doen staat. Alle Joden in Susa moeten voor haar vasten drie dagen en drie nachten. Ook zichzelf zal vasten, samen met haar dienaressen. En daarna zal zij gaan. Zij zal haar leven wagen.

Wat is de betekenis van dat vasten? Niet eten en niet drinken, drie dagen en drie nachten achtereen - denk je eens in: drie etmalen niet drinken...

Het is het uitstellen van de onmiddellijke vervulling van je behoeften. Het is een oefening in loslaten. In de wetenschap dat je wellicht álles zult moeten loslaten. Het is je concentreren op wat er echt toe doet. Gaandeweg, door los te laten, ontstaat er dan ruimte, openheid voor wat je zelf niet kunt organiseren. Voor wat je krijgt, van Godswege. Lichamelijk wordt je slap,

maar geestelijk wordt je sterk. Geconcentreerd. Verzamel je kracht.

Het is opmerkelijk dat Ester God niet ter verantwoording roept. Zij zegt niet: 'Hoe kunt U toestaan dat een heel volk vernietigd wordt!' Ester vast niet om een goddelijk ingrijpen af te dwingen. Integendeel, zij keert zich naar God, om via Hem bij haar eigen innerlijke kracht te komen. Pas wanneer zij zichzelf kan loslaten, wanneer zij weet dat zij niets meer te verliezen heeft, kan zij op weg gaan. 'Kom ik om, dan kom ik om.'

Dat vasten is geen privé-aangelegenheid. Ester vraagt nadrukkelijk aan de Joden in Susa om met haar mee te vasten. Ze betreft hen lijfelijk bij haar hachelijke onderneming. Het vasten van de Joden in Susa is een vorm van intens meeleven en intense voorbede. Maar niet alleen haar volksgenoten en geloofsgenoten vasten met haar mee, ook haar Perzische dienaressen vraagt zij te vasten. En dat is bijzonder. Ester honoreert daarmee haar dubbele verbondenheid; de verbondenheid met haar volk, als joodse vrouw én de verbondenheid met de vrouwen in het paleis, met wie zij samenleeft, als koningin van de Perzen. Ook de steun van degenen met wie ze haar dagelijks leven deelt heeft zij nodig. Want juist in die dubbelrol, door die dubbelrol te erkennen in haar leven, door Jodin én koningin te zijn, kan zij misschien haar bestemming vinden, haar volk redden van de ondergang.

Op wie ben je betrokken? Met wie weet je je verbonden? Dat is eigenlijk ook de centrale vraag in de evangeliëlezing van vandaag, bij de kwestie van het feesten en het vasten bij de Farizeeën, bij de leerlingen van Johannes de Doper en bij de leerlingen van Jezus. Vasten - waarom doe je dat? Doe je dat vooral voor jezelf, is het allereerst een gerichtheid op je eigen tekortkomingen, de dingen waar je vast aan zit, waarvan je je los wilt maken? Of gaat het ook om aandacht voor wat anderen tekort komen, in wat voor zin dan ook, aan geestkracht of liefde of eerste levensbehoeften. Is vasten eerder een vorm van voorbede doen?

Voor Jezus gaat het om beide aspecten. Zijn eigen 40-daagse vastentijd had hem dicht bij God gebracht, maar ook dicht bij de mensen voor wie hij er wilde zijn. De geestkracht die hij zo op had gedaan, miste zijn uitwerking niet. Toen hij de tollenaar Levi riep, stond deze op, liet het tolnhuis voor wat het was en volgde Jezus. Als een soort heel concreet, daadwerkelijk vasten, liet Levi alles los waar hij aan vastzat - zijn hebzucht, het verraad jegens zijn volk - en ging met Jezus mee. Ja - en dat is natuurlijk reden voor een feestmaal! Op vasten volgt feesten. Als een gloria na het kyrië-gebed.

Mooi eigenlijk, zoals dit thema van het vasten uit het

boek Ester naar voren komt, vlak voordat de 40-dagentijd begint (over twee en een halve week). Want dit aspect van de 40-dagentijd, dat van het vasten, heeft de laatste jaren sterk aan belangstelling gewonnen. Dat heeft te maken met de herbronning op onze traditie, de katholieke traditie van voor de reformatie en de bijbelse bronnen van die traditie. Er zit ook een interesse bij voor de fysieke kant, van grote lichamelijke schoonmaak, ontslakken en sapvasten en zo. En onze contacten met moslims en de wijze waarop zij invulling geven aan de ramadan, dragen ook aan die belangstelling bij.

Hoe kun je, als je daarvoor voelt, aan dat vasten vorm geven. Hoe kun je dat persoonlijk doen? Of als gezin, als huisgenoten, als je dat met elkaar afspreekt. Hoe geef je er als gemeente van Christus invulling aan? Je kunt jezelf luxe-dingen ontzeggen: alcohol, snoep, vlees. Je kunt je beperken tot louter eerlijke en duurzame producten. Je kunt tijd nemen voor bezinning. In plaats van tv kijken of computeren Je kunt de projecten van Kerk in Actie steunen. Een vastenweekend houden of sponsoren... enzovoort. Het verhaal van Ester en de evangeliëlezing wijzen erop, hoe wezenlijk bij vasten de verbondenheid met anderen is. Dat juist dát een uitvloeisel is van jezelf los leren laten. Beide verhalen vertellen ook dat juist in die verbondenheid de Geest van God ons te hulp komt, als een bron van inzicht en kracht.

We gaan nog even terug naar Ester. Na drie dagen vasten, op de derde dag, kleedt zij zich schitterend aan en begeeft zich naar de koning, die weer onmiddellijk voor haar valt en haar zijn gouden scepter aanreikt. Voorlopig mag ze blijven leven! Ester neemt, na dit zinderend spannende moment, de regie volkomen in handen. Ze heeft gevast - ze heeft geoefend in laten, in geduld, in uitstellen. Geraffineerd zet ze haar strategie uit. Eerst een dineetje. Dan nog niets vragen. De spanning vasthouden, opbouwen. Ahasveros en Haman uitnodigen voor nog een diner. De beide mannen eten als het ware uit haar hand.

Het hoofdstuk eindigt met Haman als anti-beeld van Ester. Zij heeft gevast, geoefend in moeten loslaten, opgeven, zichzelf ontzeggen. Haman daarentegen pocht op alles wat hij verworven heeft: zijn geweldige rijkdom, het grote aantal zonen (NB), zijn eervolle positie, en twee diners met de koning en de koningin! Ester zet alles in het werk om het leven van haar volk te redden. Haman daarentegen beraamt een moord. De paal waar Mordechai aan moet hangen, laat hij vast klaarzetten. Wordt vervolgd...

Wat een sprookjesachtig verhaal. Wat romantisch. Wat exotisch.

En toch komt dit verhaal ook heel dichtbij. Omdat de personages zo boeiend zijn, menselijk, herkenbaar. Maar evenzeer vanwege het spreken, of juist

niet-spreken over God. Vanwege de verborgenheid van God. Zoals wij God moeten ontdekken, opgraven, leren zien in het verhaal, zo moet dat ook in ons leven, denk ik. Ook daarin zoeken we God, hopen we God te vinden in wat zich in ons leven voordoet, in de opdracht waarvoor we ons gesteld zien, of in het vertrouwen waaruit we proberen te leven, of in de verbondenheid die we ervaren met anderen, in aandacht voor wat er echt toe doet.